

Nagybőjt 4. vasárnapja

Józs 5,9a.10-02

„Ma levettem rólatok Egyiptom gyalázatát”

S az Úr így szólt Józsuéhez: „Ma levettem rólatok Egyiptom gyalázatát.”... Izrael fiai Gilgalban táboroztak, s a hónap tizennegyedik napján este ott ülték meg a húsvétot Jerikó síkságán. Ettek a föld terméséből, a húsvét utáni napon kovásztalan kenyeret és pirított gabonát, ugyanazon a napon. Attól kezdve megszűnt a manna, hogy a föld terméséből ettek. Izrael fiainak nem volt többé mannájuk, s ettől kezdve Kánaán földjének termékeivel táplálkoztak.

Józsue a Bibliában önálló könyv címadója. Az elbeszélés szerint eredetileg Mózes mellett katonai, védelmi és felderítési feladatokat látott el. Mózes ugyanis megosztotta a feladatokat, nem volt sem főpap, sem katona, sőt még tulajdonképpen bíró sem a szó hétköznapi értelmében, bár néha ellátott igazságszolgáltatási feladatokat is. Törzsi vezér sem volt, nem alapított dinasztiát, utódai eltűntek Izrael történetéből. Ezért nemcsak mi, hanem a Biblia is zavarban van, amikor meg kell határozni a tisztségét. Azt mondja rá: Mózes az Mózes volt, aki szemtől szembe beszélt az Istennel. Isten embere vagy szolgálja volt. Halála után a bibliai hagyományban a legmagasabb tiszteletnek örvendő vallási vezető.

Mivel Józsuének a honfoglalásban fontos szerepe van, ezért igyekeznek őt is Mózes-szerű személyiségnek feltüntetni, bár történelmileg nem volt ugyanaz. Azért is szükséges Józsue szerepét vallásilag erősíteni, mert a honfoglalást nemcsak katonai, hanem vallási eseménynek is tartják. Egyrészt Józsue hadereje nem lett volna elég a Kánaán elfoglalására, ehhez kellett Isten segítsége is. Ennek technikai kivitelezését Józsue végezte, de nem pusztán katonai akcióival, hanem vallási felvilágosítással a nomádok között. Úgy tűnik, a nomádokra is kiterjesztették, hogy Isten nekik adta a földet. Őket hébereknak nevezték, akik az egyiptomi dokumentumokban „apiruk” néven szerepelnek és mindenütt a fallal körülvett városok között laknak. Feladatuk nemcsak a város hússal való ellátása volt, hanem a városok védelme is. Ezért leghetették ott nyájaikat. Társultak a honfoglaló törzsekhez, és segítettek Józsuét a sikeres városostromokban. A honfoglalás végén felvették őket a vallási szövetségükbe is, aminek a jele a körülmetélés volt. Akik pedig körülmetélkedtek, azok részt vehettek a pászka-lakomában,

amelyet az Egyiptomból való szabadulás emlékére ülték. Ebben a történetben nem olvashatunk a pászkabarányról, csak a mezőgazdasági termékek feláldozásáról és a közös étkezésről, ezért sok tudós arra gyanakszik, hogy kezdetben átvették a kánaáni szokásokat is a honfoglalók, de később ezt átalakították, és zsidó vallási tartalommal igyekeztek felruházni. Az aratási ünnepből szabadulási, hálaadási ünnepet teremtettek. Ehhez a szertartáshoz való csatlakozás jelentette a társult, segítő nomádoknak is, hogy Egyiptom gyalázatát, vagyis vallásgyakorlatát felcserélték az új honfoglalók vallásával.

Józsue honfoglalásának vége, Izrael politika történetének kezdete és egyben annak a vitának is megkezdése, hogy vajon mi az, ami megőrzi a választott nép identitását. Ez a politikai alapú királyság vagy a vallási alapú összetartozás, amely Jahve királyságát jelenti, és amely alapvetően vallási közösséget jelent. A választott nép elveszíti identitását, ha a politikai túlélés érdekében feladja vallási identitását. Pedig minden politikai szövetség az ókorban vallási szövetséget, szinkretizmust is jelentett. A választott nép vallása viszont nem tűri a szinkretizmust, mert Jahvén kívül senki mást nem ismer el istenségnek.

Rövid távon a vallási identitás feladása a politikai túlélés érdekében csak azt jelenti, hogy valamely királynak adót fizetnek. Hosszú távon pedig azt jelenti, hogy egy másik ország vallási, kulturális és ideológiai elképzelései alapján rendezik be az életüket. A választott nép élete számos esetben újra egyiptomizálódik, babilonizálódik és asszírízálódik, majd hellenizálódik. Ezzel párhuzamos lesz a saját vallási hagyomány felejtése és a társadalmi züllés, a kívülről irányított, rabszolgává alázott emberek elszaporodása. Minden esetben azok örökölték tovább a vallási identitást, és követik saját helyes, vallásilag motivált lelkiismeretüket, akik ebben a züllésben nem vesznek részt.

Az európai fejlődés egyik vonulata fokozatos távolodás a keresztény-zsidó vallási értékektől. Politikai, piaci ideológiák átvétele. Mindez az irányíthatóság miatt kedvez a politikai vezetőknek. Az öntudatos és mélyen motivált vallásos emberek kritikusak az ilyen vezetőkkel szemben, értékeket kérnek számon és nem taktikát követnek. Egy társadalom Isten és értékek nélkül vagy zavaros értékrendszert követve mindig elmerült a semmibe. Csak imádkozni tudunk, hogy ez ne így legyen mostanság is.